902

قدافلح من تزکی وذکر اسم ربه فصلی.
سورة الاعلی.

5

اوفاده آخوند جهانگیر آزگیلدین اثری.

خطابة درسلرندن ٤ جزء:

ایکی عید خطبه ووعظلری.

١٩١٦ سنه اوفاده برنچی مسجدده عید فطر وعیداضحی نمازلرینی اداء ایتکاندہ ایراد ایتلمش خطبه ووعظلرنك خلاصه سیدر.

طبع حقوقی صاحبنه عائد

■ ■ ■ ■

(بهاسی ایکی صوم)

اوفا، «شرق» مطبعه‌سی.
УФА,
электро-типографія „Восточная Печать"
1918 г.

A
39

قد افلح من تزکی وذکر اسم ربه فصلی.

سورة الاعلی.

اوفاده آخوند ومدرس جهانگیر بن طاهر آبزکلدیدن اثری.

خطابة درسلرندن ٤ جزء:

ایکی عید خطبه وو عظلری

5369
A3902

١٩١٦ سنه اوفاده برنچی مسجدنده عید فطر وعید اضحی نمازلریلی ادا ایتکانده ایراد ایتلمش خطبه ووعظلریمك خلاصه سیدر.

طبع حقوقی صاحبنه عائد.

(بهاسی ایکی صوم)

اوفا دشرق، طبعه سی.

У Ф А
электро-типографія „Восточная Печать"
1918 г.

رساله‌نك مندرجه‌سی:

مقدمه‌مك: ایكی عید كونی. عید كونلرینك قدسیتی واهمیتی. عیدلرنك بالارخده تأثیری. عیدلرنك ایكی بیوك ركن اسلامینك بیرمی بولوی. عیدلرده املرنك وظیفه‌لری. عید خطبه‌لری و وعظلری خلقنك ارز تلنه بولو عادتی. عید وعظلرینك اطرافلی بولولرینك لزومی. بو وعظلرمزنك نشر ایتلو- مینك سببی ... وباشقه‌لر.

عید فطر خطبه‌سی‌نك اجمالی بیانی:

عربی خطبه‌لر. وعظ قسمی. رسول الله‌نك حدیثی. رمضان آیی.. وروزه- سینك صافلاوی صونكنده مؤمنلرنك وظیفه‌لری... بو كونلك قدر و حرمتی... اسلام دینینك تاریخی اثرلری. ....ایمان واعتقاد. اركان اسلام.... دینمز نظرنده عمل. ...ملتمز ایچون مهم نرسه‌لر: علم، معرفه، مال ودولت. ...اصحاب كرام عصرنده علوم وكسب. . .پیغمبرلر... بابالرمزه، فقیرلرگه عسكریلرگه، یه- شارگه خطاب اینلب. . .آنا آنه، كورشی هم وطن حرمتلری. . . .آزاق سوز... دعا" علم... .عید قربان. . .خطبه ووعظلری .....

(مقدمه)

ایکی عید:

یير شارینك هر بر طرافنه تارالیب تركلك قیلوچی یوز میلیونلرچه مسلمانلر اوچون ایكی مقدس ومؤمنارنك قلبلریده ایكی یاقن برکونلر بولسه شبهه‌سز اول کونلر عید کونلریدر. بو مبارك ایکی عید کونلرنده هر بر ایمان اهلی اوزنده ضور بر روح کوتارنکلکی سیزه. بو کونلرده کونکللرکه قوتلو روحانیة ومعنویات غلبه ایته. تیرهٔ دینی حس وتاءثرات قلبیه مایه‌سنده قلبلرده ضور امیدلر طوا...! هر کمنك قلبی طولی بر امیدلر برله عرش الهده آچلغان رحمت قپولرینه تابه یونه‌له.....

بو کونلرده مسلمانلرنك بایی یارلیسی، الوغسی کوچوکی اوزلرنده عمومی دیگزلك، طوغاناتی حس ایدرهك بیوك الوهیة وعلویة آلدینه کیلب تیز چوکه‌لر. سجده که کیته‌لر ....

عرش عظیم وکافهٔ عالمینلك تفکریسی ومربیسینك عظمة وسلطانتی آلدنده اوزلرینك مغلوب وعاجز اولدقلرینی اعتراف ایته‌لر ...

بو مبارك دینی مجلسلرمز جمله مؤمنارکه ایندی مشکده اوچیوز اوتز دورهٔ یادمان بیرلو ضور بر دینی وروحانی آزق بیوب کیلدیلر. بو مبارك عباده‌لرنی اسلام ملتی ایچك بیوك ومحترم عبادتلر جمله‌سندان صانلب کیلدیلر. شول سبیلی بو کونلرنی مسلمانلر فوق العاده ضور احترام برله قارشو آلا کیلدیلر. مونداق مونکده شولای قارشو آله‌چقلرنده شبهه یوقدر. شوکا کوره‌ده بو بیوك عبادتلرنی ادائ قیلوغه بارچه مؤمنلر اشتراك ایته‌لر. باشقه نمازغه مسجدکه آیاق باصمافنارده ایکی عید نمازینه کیلمای قالمایلر. تله‌سه شهرلرده تله‌سه قریه‌لرده بولسون ایکی عید نمازینه بارمای قالغان بر ایر ذاتنی تابه آلماسز. حتی صیلرده بو الوغ عبادتکه کیلمای قالمایلر.

عید کونلرینك دینی بر شاعرانه کون بولوی، بو کونلرده‌کی دینی حس وامیدلر یه‌ش بالالرنیده هرکتکه کیتره.

عید کونلرینك مونکلو تانکللری، یه‌ملی ایرته‌لری، الوغلارنك کروه‌کروه بولیب تکبیر آوازلرینه کوملیب مسجدکه آغلولری یه‌ش یوره‌کلرکه غایة نق تاءثیر ایتب آلارنیده قوزغاته، در دلاندره. سزلر اوزنکزنك یه‌ش صبی وشاکرد لك دورلرکزنی کوز آلدکزه کلتروب چنلاب تفتیش ومطالعه ایتب قارا ئکز! اول وقتده‌کی سزلرنك شادلانه شادلانه کیونیب، توزینب عیدکه بارورغه حاضرلانیب یورکان میوتلرنکز ...!

قلبله نیچه‌دابن ضرر امیدلر برله قلبلرکزنی توتروب اوغلارغه ایه‌رب مسجدلارکه یارولرکز! مسجده مسلمانلرنك «الله اکبر، الحمدالله ...! دیکان وقتلرنده‌کی تاثرات وانفعالات قابیه‌لرکه کوملیب اوتورولرکز ..... سزارده صونك درجه‌ده بیوك از، وبیوك دینی حس ومحبة واخلاص طودرغانلقلرینی کورورسز! بو حال هر کمده بولیب اونکان قلبی ووجدانی بر حقیقتدر ...!

واقعاده عید نمازلری، عید بیرملری شولای بولورغه تیوشلی، چونکه بو ایکی عیدبزنك دینمزنك ایکی بیوك رکنلرینك بیرملریدر: عید فطر ایسه بزنك اچمز وطشمزنی صافلاغان، روحلرمزنی انسانیتنك ایلك بیوك درجه‌سنه کوتارکان تنکرمز برله فقط ایکی آرامزده‌کی الهی سودان عبارة ایلك قدرلو روزه عبادتمزنی تمام‌ایتونك شکرانه‌سی اولهرق مشروع بولغان مبارك بوعیددر.

عید قربان ایسه: بتون اسلام ملتی برلاشدرکان، بربرسی برله یاقندان تانشدرغان، آلارنی الوغ پیغمبرابراهیم علیه‌السلامنك تأسیس ایتکان، دینی مرکزکه تابه‌یو-نه‌لدرکان وپیغمبرمزنك قبرشریفنی زیارة ایتدرکان بیوك حج عبادتینك بیرمیدر...

مونه شوندی ایکی بیوك رکن اسلامیتنك تتمة وخاتمه‌اری بولیب مشروع بولغان عبادتلرنك نه قدر الوغ ومقدس، نه قدر اورنلی مهم بر عبادة بولو-لرینی أیتوبده تورورغه حاجة یوقدر.

شول سببلی بو مبارك عبادتلرنی بتون اسلام ملتی ضرر تاثرات وانفعالات دینیه‌که غرقه اولهرق اداء قیله‌لر....

ایمدی مسلمانلرنك بو قدر الوغ بیرملرنده اداء قیلنه تورغان عبادتلرنه امامة ایته تورغان روحانیلرنك وظیفه‌لری نی قدر ضرر بولووی اوز اوزندان ظاهردر. میدان عبادتکه جیولغان مؤمنلرنك بارلق دقة واعتبارلری، نظر والتفاتلری امامدی طرافنه یونه‌لادر.

امام افندیلرده اوزلرینك طاغ قدر الوغ وآغیر وظیفه‌نی یوکلا کانلکلرینی شایه شول عبادتلرنی اداء ایتکانده سیزه طورغانلردر....

عید نمازلرنه امامدلرنك اوستنه توشکان وظیفه‌لرنك ایلك مهم قسمی شبهه یوق که عیدلرنك خطبه، ووعظلریدر. خطبه‌ووعظلر عیدنمازلرینك زینتی وروحیدر. امامدلر هر بر بیرده عید خطبه‌لرنی خلقنك اوز تلنده ایراد ایته‌لر. بو بر عادة محکمه کرکان کوزل وظیفه‌در. جمعه‌لرده خطبه‌نی عربی تیلدن باشقه تیله آصلا اوقونی جائز کورمای تورغان امامدلرده عیدلرده خلقنك اوز تیلنده خطبه ایراد ایته‌لر. مونی هم دورست کورمه‌لر...!

بناءً علیه امام بولغان ذاتلر بو قدر بیوك دینی حس واجداز برله جیولغان خلق‌نه قاراب خطبه سویله گانده صوڭ درجه احتیاط، صوڭ درجه دقت برله سویلاوی لازمدر.

املارنڭ بو مقام عظیمده آز غنه مسامحه‌لری عیدلرنی ارام ایتمك احتمالدر. دقت واعتبارلی بولماری ایسه چیقسز ضرر فائده‌لر کیتره‌چکدر، چونکه املارنڭ مربر سوزلری عید کونلرنده اهالیگه یاسریم کبك تأثیر ایتدکی بالتجربه معلوم بر حقیقتدر. املارنڭ مربر حرکتی اوزینه کوره بر از قالدردقی معلومدر. شول جهتدان جیولغان خلق حصه‌دار بولیب دینی حس، دینی محبت اخلاصه کوملب قایتسونلر اوچون عید وعظلری افراط درجه مظهور ره‌وشه توزیلورکه تیوشدر.

عیدلر یلنه فقط ایکی مرتبه کیلدیکندان وعظار جیولغان خلقلرنه ممکن قدر اطرافلیراق، طولیراق معلومات بیریلورلك ایتوب ترتیب اینلورکه تیوش.

جمعه وعظلرنده‌کی کبك فقط برگنه موضوعدان سویله‌نمای بلکه قدر الحال خلق‌نه بو کونده اسلامنڭ هر بر رکنلدان، امة اسلامیه‌نڭ ایڭ مهم وظیفه‌لرندن اجمالی کنه بولسه‌ده معلومات بیرلور که کیرك دیه بلمن.

خلاصه خلق بو خطبه‌لردان ضرر روحانی آزق آلیب قایته آلورلق روشه سویله‌نوی مطلوبدر.

مین عاجزده ملتنڭ شول مقدس بیوك امامة وظیفه‌سنی اوسته بوکلگان بر امام اولدقمدان بو عقده یه‌ش آرقداشلریمه یاردم قصدی برله همده کچکنه بر نمونه بولسون خیالی برله اوزمنڭ اوفاده ۱۹۱٦ سنه‌ده، ایکی عیده ایراد ایتدکم خطبه ووعظلریمنی باصدروب نشر ایتوگه قرار بیردم. طبیعی مینم بو خطبه ووعظلریم: ضرور سیاسی حاللر، وبیوك ملی احتیاجلر ذکر ایتماکلگه کوره احتمال قصورلیدر. همده استبداد دورلرنده ایراد ایتلگانگه کوره بایاتی طار دائره‌ده سویله‌نگاندر. بناءً علیه هر کمگه نمونه‌لك وظیفه‌سنی ادأده ایته آلماس. لکن بو کبك نمونه‌لرگه‌ده محتاج آرقداشلرمزنڭ بولوی وبیك کوب خیر خواه دوستلرمزنڭ تشویقاتی مینی مطلقی باصدروب نشر ایتوگه تزقدردی. تنقید میدانی کیڭدر. تکمل ایتدرگه‌ده بوللر آچقدر.....!

شونیده بلدرمنکه: مین بو خطبه ووعظلریمنی آصلا اوزگه‌رتمای نچك سویله‌نسه شول تاریخی توسی برله ضبط ایتلگان حالنده نشر ایتامن.

ومن الله التوفیق. ۱۳۳٦ سنه شعبان ۱٤ نده. ۱۹۱۸ سنه مای ۱۲ نده

آخوند جهانگیر آبزگلدیون. اوفاه

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله محمد الامين.
وعلى آله واصحابه اجمعين.

بسم الله الرحمن الرحيم

عيد فطر ١٣٣٤ سنه هجريه شوال ١.
١٩١٦ سنه ايپول ٨ نده اوفا.

عيد فطر خطبه سى:

الله اكبر. الله اكبر. لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد.
الحمد لله الذى لم يتخذ فى تدبير ملكه مدبراً. ولا وزيرا. ولا فى تقدير حكمه معينا ولا مشيرا. سبحانه و تعالى عما يقولون علوا كبير. (تكبير ايته.) الحمد لله الذى نور العالمين بقدرته تنويرا. وفجر الانهار بحكمته تفجيرا. فسبحان الذى خلق كل شئى فقدره تقديرا. (تكبير ايته.) اشهد ان لا اله الا الله الذى كان غفورا رحيما. واشهد ان محمدا عبده ورسوله الذى ارسل للعلمين بشيرا ونذيرا اللهم صل وسلم على هذا النبى الكريم والسند العظيم. وعلى اله واصحابه اجمعين، سيما على الصديق والفاروق و ذى النورين والمرتضى هم بدور معالم العلم واليقين. اما بعد: فيا عباد الله! اعلموا! ان الله تعالى يسر لكم القيام بصيام شهر رمضان تيسيرا. وبشركم بادراك هذا اليوم السعيد تبشيرا فكملوا صيامكم بادأ صدقة الفطر ولا تقصروا تقصيرا واطعموا الطعام على حبكم مسكينا ويتما واسيرا. . اعوذ بالله من الشيطان الرجيم. قد افلح من تزكى و ذكر اسم ربه فصلى. رحم الله لى ولكم ولسائر المسلمين اجمعين انه هو السميع العليم.

(تنفس يسير ودعا خفى).

خطبه ثانيه:

الحمدلله الذى يقلب الازمنة والايام. وجعل عيد الاسلام بهجة للانام. اشهد ان لا اله الا الله الملك العلام. واشهد ان محمدا عبده ورسوله بدر التمام. اللهم صل وسلم وبارك عليه و على آله واصحابه البررة الكرام صلوة تكرم بها مثواه وتبلغ بها مناه ورضاه. اللهم اغفر لنا وكافة المؤمنين وسائر الموحدين اللهم انصر من نصر الاسلام. اللهم ايد من ايد الاسلام اللهم اكبت من اكد الاسلام. انك على كل شئ قدير.

(عربى خطبه شوندن تمام)

وعظ قسمى:[1]

من ابن عباس رضى الله عنه انه قال: قال النبى صلى الله عليه وسلم، اذا كان يوم الفطر و خرج الناس الى الجبانة يطلع الله عليهم و يقول ياعبادى لى صمتم و الى افطرتم ولى صليتم فقوموا مغفورا لكم نوبكم ماتقدم و ماتاخر.

وعن ابى هريرة رضى الله عنه انه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صام رمضان ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم وما تاخر معنى لرى الخ

كورمكز محترم جماعت! روزه عبادتى نه قدر محترم و بويوك بر عبادتدر، كه آنك مايه سنده انسانلرنك جمله گناهلرى توكله و عفو ايتله در. رسول اكرم رمضان آينه بولغان فضيلتنى آدملر باسه لر ايدى، هر بر آينك رمضان آيى بولو. وبنى تله راز ايدى، ديب ئدينه طورغان بولغان. بوده رمضانده روزه طوتو نه قدر محترم بر عبادت بولوويني بلدره در. حقيقتادمرمضان المبارك آيى شول قدر قيمتلى بر آى ايدى، كه بو آيده يير يوزنده گى انسانلرنك چيكمز كوپ بوزغلغلرى طوقتالوب ئدالله نيقدر ياخشيلغلرى آرتدى.

بو آيده انسانلر نفسلرينه تمام تماميله باش بولديلر، هوا، نفس و شهوانيه قوه لريني صندروب طورا آلديلر؛ انسانيتنك يوغارى درجه لرينه كوتمرا ديلر. نى قدر زور شاداق سزكه جماعت! سز، بو ساعته اوزكزنك اومتكزكى توشكان ايك سيم زور بر فرض بولغان روزه عبادتنى تمام ايتوب شونك شكرانه سى او- چون ته كرتكز حضورينه جيلوغه موفق بولدكز. نه قدر شادلنه رك سزكه، سز بوتون رمضان آيى بوينچه اوزكزنى آور بوصبزلق و توزملكلر كه عرض ايتدكز. حيوانيتدن آيرلوب ملكيت صفتنه كردكز. كونلرنك اوزن و اسى بولوويني

---

(١) تنبيه: خطيب آفندينك البته بو اورنده يازلغان سوزلرى، آيات وحديثلرنى آچيق تيلده، خلق آنكلارلق حالده سويله مك دوه اميد ايتله...!

قارامی بو قدر آور عبادتنی ادا ایتدکز. نه قدر بویوك شادلق جماعت بز میلیو-
نلرچه انسانلر و حیوانلرنك آچلق، صوسزلق بلالریـنه دوچار بولغاندیغی آور
حاللرنی اوزمز بالفعل تاتوب بلوب قلبلرمزنی شول بیچاره‌لرغه شفقت، مرحمت
ایتدرولك ایتوب تربیه ایتدك. بر مکتبده بر آناده بیره آلماغان بو مهم تربیهٔ
دینیه‌نی آلوغه موفق بولدق. فقیرلك و آچلق کبك حاللرنك نه قدر آور بولو-
وینی توشندك. تعاونوا علی البر والتقوی آیتنی هم وانفقوا آیتلرینی آکلادق. نه
قدر شادلقدر، که شول بنده‌لرکه آلر بو آیده ٹهالله نه قدر روحانی ترقی ایتدیلر.
روزه‌ـز بوروچی ذاتاردن قیاس قبول ایتمه‌سلك درجه‌ده براقلاشدیلر. سعادت
ایشکلرینه یاقنلاشدیلر.

ای محترم مسلمانلر! مونه شوشندی بوتون عبادتلرنك پادشاهسی منزلنه‌گی رو-
زه عبادتنی مونه بوکون تمام ایتدکز کوڭللرکز هر بر تورلی ناچارلغلردن صاقلا
نوب، اسلامیتکه اخلاص و محبتکز تاشیغانی حالده عید فطرنی ادا قیلماغا موفق
بولدکز. بلکز، که بوکون سزنلك کبك جمله‌دین قارنده‌شلرکز بیر یوزنده‌گی
مسجدلر یاننه کیلوب خداغه عبادتکه تز چوکدیلر، هر بر تورلی یاخشی عمللرده
بولندیلر.

اوزلرینك بوتون دنیا مسجدلرینی دونلرده یاقتورتوب عبادت ایتمرك کو-
ندزلرنده روزه طوتولرینك بیمشنی آلورغه خاضرلهندیلر.

بوکون جمله اهل ایمانلرنك قلبلری شاد و روشان بولوب الله‌نك رحمتنه امید
لرینی یونه‌لهروب بر برسنی زیارت ایتوشه طورغان، بر برسنه اظهار صداقت
ومحبت ایته طورغان کونلریدر.

بوکون مؤمنلرنك الوغسی، کچوگی، بایی، فقیری بر تیگز اولاروق جناب
الله‌غه سجده قیلدیلر. صاف قلبلری برله عبادت قیلدیلر.

بوکون تاوشسز طغسز یاننا طورغان، بیر برله بر تیگز قبرلریانده کیلوب
بو مؤمنلرنك‌ده بر زمانده بزنك کبك یاقتی دنیاده راحتله‌نوب یوربده عافیت
مونه بو حالکه توشدکارینی خاطرکه کیتره طورغان کونلریدر.

بس ای محترم جماعت! بو مبارك کونلرنی غفلت بلهن اوزدرمایوق، اسلام
تاریخنده غایت مهم اورن طوتقان بو عیدسز برمك‌ده اوچیوز اوطز دورتنچی عید-
رمضانده بوقدر اوزن برمدته تکرار کیلگان بو مقدس مجلسلرمزنك وظیفه‌لری
فوق العاده بو بوکدر. بو مبارك مجلسسز اسلامیتنك قصقه‌چه‌غنه بولمده روحنی
تمام توشنوب ویاکارتوب تارالورغه تیشسز. بر برکزکه بولغان محبت واخلاصکزنی
یاکارتورغه تیشسز. اوزغان کیمچیلکلرکزنی عفو ایتوشرکه لازم بولوب دوستلق

وقارنك شاكلنى ياشكار تورغه غيرة ايتوكز لازم بركوندز. روزه عبادتى هايسنه صاقلانوب قالدكز تكرار اوزكزنى باچرا تنا طورغان واقتلاردن يراق بولورغه غيرت ايتوونكز تيبشلر.

روزه كز سايه سنه نفسكز كه باش بولا بلدكز موندن صوكه باش بولا بلووكزنى، موندن صوكه صاف وپاك مؤمن بولوب يشهوكزنى سزدن اوتنمز رمضان بتدى ايندى ديه اركان دين وعبادتلركزكه كيچيك قيلماكز جماعت!

بزنك بوتون شاداق وبوتون بارلغمز دين مبارك اسلام سايه سنه در. بويوك بر ملت بولوب يشهومز دينمز سايه سنه در. دينمزدن آيرلو برله نعوذبالله باشقه ملتلر آراسنه قصلوب، يوغالوب بتهر ايدك، شكرلر اولسونكه يشهيهكمز وياشاومز فقط دينمز سايه سنه در. بير يوزينه اسلاميت قدر مهم صاف بر دين كيلكانى يوقدر. بو دين سايه سنه بيك آز زمانه انسانلر ايس كيتكچ آلغه كيتديلر، چونكه بو دين انسانلرغه دنيانى ده آخرتنى ده معمور قيلمق برله امر ايتهدر.

دينمز انسانيت ومدنيتدن ايكى يراق بولغان بر خلقنى بوتون دنيانى حيران ايتهرلك بر مدنيتكه ايرشدردى. بوكون دنيا تاريخينك ايكى ياقتى صحيفه لرينى تشكيل ايتكان صحيفه لر، اسلامنك ظهورو ترقى ايتكان وقتلريدر. اسلاميتنك برنچى شعله سى حرأطاوينه عكس ايتو برله عربلرنك تاكلرى آتدى.

قوم صحرالرنه كمال وحشته يشهكان عربلر بوشعلهنك نورى برله بيك آز آراده ياقتردىلر؛ نادانلق قارانغلغى برله قابلانوب كورنماى ياتقان بلچراقلرنى كورب تمام خيران بولديلر، آلردن آيرلديلر.

دنيا واخرتلرينى ده معمور قيلديلر. بوكونكى دينسز دنيا ويلر كبك بوتون وجودلرينى مادياتهغه حصر ايتمهديلر، همه بوكونكى اوزلرينى دينى ديه يورته طورغان درويشلكدن ده يراق بولوب، دين ودنيالرن برابر آلوب باروچى ودين سايه سنه آلغه باروچى خلقلر عربلر واول عصرده غى مسلمانلر بولديلر.

بوكونكى دينسزلك آرقاسنه مدنيتكه ايرشونى دعوى ايته طورغان ملتلر آراسنه هر تورلى بوزقلقلردن: زنا، سرقت، ظلم، خيانت، حسد، بربرسنى جبر، اورنسز اسرافلر، بربرسينك قانينه وجانينه ومالينه صوصاب بوتون وحشتلرنى اجرأ قيلمق كبك اخلاقسزلقلر آنلرده يوق ايدى. چونكه آنلر ديانت و دين سايه سنه كنه ترقى ايتهلر وشونك كوله گه سنه كنه ياشيار ايدى.

دين اسلامنك تربيه سى آلرنى تماما ياخشى بر تربيه برله تربيه قيلمش ايدى. مملكتلرنه عمومى برامينت ايدى. يوزلرچه، مكلرچه چقرم صاقلرده برده خرف وخط رسز يالغز بولغان خاتون ـ قزلرده يورى آلار ايدى. بربرسنه

کمال محبت وصداقت، معاونت، اجتهاد، غیرت، خلوص قلب، صافلق، دین وملتلری اوچون هر تورلی فدائیلق بولر آراسنده عادی بر اش صانالا ایدی. چونکه بونلر تلدنگنه وقیافتدنگنه توکل چن قبلدن چن مؤمنلر ایدی.

مین ایندی بو اورنه اسلامنگ بوتون تاریخنی بیان قیلمیدن بلکه اسلامیتنگ توب نیگزلرندن بر نیچه گنه سوز ئیترب سوزمنی تمام ایتهدن. چونکه مونده بلگانلر که قاراغانده بلمه گانلر کوبره کدر. بلگانلردن عفو اوتلمدن انشاء الله یالقماسلر....!

ایشته ئه‌فه‌ندیلر! بزده شولوق مؤمنلر زمره‌سنک نمز. بزده شولوق مسلمانلرنگ بالالاریمز وآنلرنگ یولندن باروچیلر مز. بناء علیه بزده شولر کبک کوزل بر ملتلر زمره‌سندن بولورغه اسلامیتنگ توب نیگزلرینی بلهیک وعمل ایتهیک. معلوم، که اسلام یشن رکنگه بناء قیلنغان. برسی ایماندر یعنی الله تبارک وتعالی‌نگ بویوکلک وهر بر تورلی اوصاف کمالیه برله متلانمغنی توشتوب اعتقاد ایتهیک. مونه شول ایمانمزنی نغتورغه غیرت قیلایق.

الله‌نگ هر بر تورلی امرلرین یتیرینه یتکزوچی فرشته‌لرنگ بولوویته. الله‌دان دین وحکملرینی یتیر یوزینه تاراتوچی نبیلرنگ حقلغنه اعتقاد مزنی برکتهیک. الله‌نگ کتابلرینه اوشانوب آنلرنگ اچنه بولغان حکملری برله عمل ایتهرگه غیرت ایتهیک. قرآن کریم خدادن حضرت جبریل آرقلی اینگان وقتنه نیچک بولسه بوگونه شولای بولوب صانلانادر. قرآن کریم بتون حکمت دنیا وآخرتمز معمور بولوویته کیرهک حکملرنی اچنه آلغان برکتاب بولوویتی اونوتمایق.

بودنیادن آیرلدغمز صوگ بوتون مخلوقاتنگ ربیسی بولغان الله حضورینه جیلوب حکم ایتلوومزگه کوکلمزنی برکتهیک. آخرت کونده بزنگ دنیاده قیلدغمز هر بر عمل وحرکتمز الله‌نگ میزان عدالتنده اولچهنه چکدر.

هر بر ایزگولک ویاوزلقنگ خدانگ خلقی برله بولوویتی توشنهیک. عالمه بر نهرسه‌ده یوقدر، که اول خدانگ تقدیرندن وتدبیرندن طش بولسون. بزنگ ذره قدر عمل وحرکتلرمزده الله‌فه معلومدر. الله‌فه بلدرمی ذره قدر برنهرسه‌نیه قیلوب بولدق احتمالمز یوقدر.

دینمز نظرنده عمل:

بلگزکه دین بونلرغه اعتقاد وایمان برله عملدن عبارتدر. چن مؤمن بولو اوچون ایمانغنده عملگنده بیتمی بلکه ایکیسنده ادا ایتهرگه بورچلیمز.

جماعت! ذاتا دیانتی الله‌نگ یتیر یوزینه کوندروبه انسانلرنی عملگه ارشاد

اوچون ایدی. عمل وعبادتسز دین طوتو ممکن توکلدر. قرآن کریمده مراور. نقل دیمکدر ایمان برله عملنی برکه ذکر ایتمدر.

ایندکوللر مؤمنلر هم عاملر بولوینی بلدره مثلا: ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات کانت لهم جنات الفردوس نزلا خالدین فیها. (۱) ان الذین آمنو وعملوا الصالحات واقاموا الصلوة وآتوا الزکوة لهم اجرهم عند ربهم ولا خوف علیهم ولاهم یحزنون. (۲)

کبك آیة کریمه‌لر کورسه‌تدیکه اسلامیت ایمان وعملدن عبارتدر.

مشهور حدیثلردن: بنی الاسلام علی خمس شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا عبده ورسوله واقام الصلوة وایتاء الزکوة وصوم رمضان وحج البیت من استطاع الیه سبیلا.

دیکمك حدیث شریفلرنه کورنه‌که اسلامیت بیش رکنکه بنا قیلنمشدر. صاف مؤمن بولو اوچون شولرنی بیرینه بیتکزمك لازمدر.

شوئا کورمده ای محترم جماعت! ایمان واعتقادکزنی بر کتووکز ایله برابر کوکللرکزنی صافلی طورغان همه الله‌نك عظمت، شوکت وعزتنی کوز آلدینه کیتره. طورغان بیش وقت نمازلرکزنی وقتلدن قالدرمی ادا قیلکز. بلکزکه نمازینه نی هر نوع بوزقلقدن طییا طورغان مهم عبادتدر. ان الصلوة تنهی عن الفحشاء والمنکر (۳) دیه‌الله تبارك قرآننه بویورادر.

قد افلح المؤمنون الذین هم فی صلوتهم خاشعون. (٤) ان الصلوة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا. (٥) کبك آیه‌کریمه‌لرنمازنی قالدرویارامادغنی بلدره‌در.

بیر یوزنده جمله مؤمنلر بو محترم عبادتلرنی کمال اخلاص برله ادا قیلالر. مونه بزده الحمدلله مؤمنلرمز بزده بوفرضنی بیرینه بیتکره‌یك، وقتلرندن قالدر. میمیق؛ قالدرب عمرلك اوکنچکه باتمییق جماعة!...

دینمزنك رکنلرندن اوچنچسی زکوتلرمزدر. ملتمزنك ایکی نقلی بولغان بو اعانه‌سی ملتمزنك بایلری اوستنه یوکله‌نکان فرضلردندر. حلال مالارمزنك اقل قرقدن برالوشنی قرآننك قوشقان اورنلرینه صرف ایتمیك. زکوه وعشرلرمزنی خیانتسز ادا قیلایق. چونکه بو، مال نعمتینك ایکی بویوك شکرانه‌سیدر، ملتمز اوچون ایکی فائده‌لیسیدر. زکاتنی بیرمی قالووز یاخود حیلهٔ شرع قیلامزدیه دین برله اویناومز قطعا حرامدر. عمرلك اوکنچدر. مال ودولتمزنك قولمزدان کیتووینه سببدر. چونکه شکرانه‌سز نعمتنك قولدن کیته‌چکی قرآن برله ثابت حقیقتلردندر. شکرانه‌سز نعمتلر قواه طورسه‌لرده، فقط عذاب اوچونکنه طوروونه شبهه‌یوقدر.

اسلامنك دورتنچی رکنی ایسه، صومدر. بو حقه مین رمضانده کوب مرتبه

---

۱) سورة کهف ۱۰۷ ۲) سورة البقره ۱۷۷ آیة. ۳) سورة العنکبوت ٤٥ آیة.
٥) سورة المؤمنین ۱ آیة. ٥) سورة النساء ۱۰۳ آیة.

بیانده بولندغمدن حاضرکه صوم حقنده همه بو کونده یوللری تماما بافلانغان حج حقنده سویلهرکه باشقه وقتده قالدروب، اجتماعی میانمز اوچون ایك مهم بولغان وظائف حقنده برنیچه گنه سوز ئدیتوب بو وعظنی تمام ایتهچکمن.

محترم جماعت! فوق العاده بویوك بر واقعهلر اچنده یشیمز، وطنمز فوق العاده بویوك بر تاریخنی کیچرهدر. حتی بوتون دنیا بویوك تاریخی دهشت ووا قعهلر اوتکاروب یاتا. انسانیت عالمی عجب بوطوفانلر آراسنده یووارلانا یووارلانا بارا طورغان بر ضعیف سفینهلرگه اوخشیدر. مونه بویله شاوشولی طوفانلر آراسنده بزده باتار باتماسقنه حیات دینگزنده یوزوب بارامز جماعت!

شوشندی حیات دریاسنده باتهی باروب سلامتلك یارلرینه چغار اوچون زور قهرمانلقلر وطرشاقلر لازمدر. بوندی حالار آراسنده آزغنه خطالرده ملاکتکه سبب بولمق ممکندر. بناء علیه سفینهمزنك باشنده وقویرغنده بولغان منلر غایت خاذق وماهر ذات بولورغه تیوش بولو برله برابر سفینهدهکی باروچیلرده اوزلرینك زیمندی بولده بارولرینی توشنو لازمدر...!

دیمك، حیات میدانینك کیچکلکی ویولمزنك قیینلغی بزدن فوق العاده طرشاقلر کوتهدر...!

حاجتلرمز کوب جماعت! بو اورنهگنه ئدیتوب بتورلك توکل یالنماس بولسهگز، برنیچه گنه سوز ئدیتوب کینهرکه یاریدر.

ئدهندیلر! خاتمزومانمزنك دنیا وآخرت بختلی بولوب یشاویغه شبهه یوق، که بیك کوب نهرسهلر کیرهکدر. فقط ایکی زوراری علم، معرفت هم مالدر.

دخیه علم، معرفت، مال برله بوبرمزکه یاردم قیلمقدر.

بزنك دینمز، انسانلرنك دنیا و آخرت یشاویغه کیرهك نهرسهلرنی تمام تأمین ایتوب کیتمشدر. اسلامیت مسلمانلرغه حلال کسب برله مال تحصیل ایتهرکه بویورادر. مونك حقنده قرآن حدیثلردن کوب دلیللر کیتررکه حاجت کورمیمن باری شونیغنه ئدیتهمن، که اوائل اسلامه مسلمانلر دنیانك ایکی زور بایلری جملهسندن ایدیلر.

بر طوقتاوسز حلال کسبکه همت وغیرت ایتهلر ایدی. آز الرنده بایتاق میلیونلارغه اییه بولغانلری بار ایدی. مونه بو حالنك رسول الله وآنك اصحابی زمانلرنده بولووی بزکه ایکی زور دلیل بولهسه کیرهکدر. بزده شولرنك وراثاری بز، بزکهده لازم بر وظیفه شولر کبك بولورغه طرشودر. ملکتمز کیك، بویوك هر بر تورلی کوزهل کسبلرکه یوللرمز آچقدر. طرشایق، اجتهاد وهمت ایتهیك کسبلرکه غیرت ایتهیك جماعت! صوکره اجتهاد برله طاپدغمز مالارمزنی اورنسز

اسراف قیامایق. خصوصا حرام اورنلرغه اسرافدن یراق بولایق جماعت! الله تبارك قرآنده ولا تسرفوا ان الله لا یحب المسرفین دیه‌در. مال الله‌نك بنده‌گه ویردکی بؤیوك نعمتیدر. نعم المال الصالح للرجل الصالح دیه رسول اکرم هر وقت نه‌یته طورغان ایدی.

المال والبنون زینة الحیوة الدنیا والباقیات الصالحات خیر عندربك ثوابا وخیر املا.(١) دیه قرآننك نه‌یتوویده کورسه‌تکه که مال زینت آنلق اورنلری ملت ودین فائده‌سینه قالدرلا طورغان اثرلردر.

بوتون یر یوزنده آدملرنك بارلق طرشلق واجتهادلری تون کون غیرتلری شول مال ودولت تابو یولنده بولدغندن انسانلر آراسنده بو مال نه قدر بویوك بر اورن طوتدغی اوز اوزندن ظاهر بر حقیقتدر. دنیاده انسانلر مال بر له‌کنه تورلی مقصدلرینه ایرشه آلالر بیت. جمله مسجد، مکتب ومدرسه‌لرمزنك معمور بولاووی هر قایوسی مال ودولت برله‌کنه‌در. فقیر، یتیم وتربیه‌سز تاشلاغان بالالرنی دنیاده طورورغه لایق ایتوب تربیه قیلوده فقط مال ودولت آرقاسنده‌غنه مکنه‌در.....!

علوم ومعارف.

أفندیلر! شوندی بر عصرده طورامزکه بو عصرده علمسز یشه‌رگه اصلا ممکن توگلدر. علوم ومعارف دینمزنك نیگزی صانالادر. دنیا آخرتمزنك بختی اوچون عام لازم بولووندہ شبه یوقدر. ایرلرکه وقزلرغه شرعمز علمنی فرض قیلمشدر، علم تحصیلنده بویوك بر عبادت یوقدر. بر ساعت علم مذاکره‌سی یللرچه عبادتلردن آرتقدر. بر تینلوب بولسه‌ده، علم یولینه یاردم ایتو باشقه اورنلرغه یوزه‌رله‌ب بیرودنده آرتقدر.

خصوصا بو محاربه‌دن صوکره آقتق تربیه‌چیلرندنده آیرلغان یوز مکارچه یتیم قارنده‌شارکز سزدن کوز تکوب یاردم کوتوب طورغان بر زمانده بیکره‌که بویوك همت وغیرت قیلمق لازمدر.

تکرار ایته‌مز: زمانمز شوندی بر زماندر، که بو زمانده علمسز ومعرفتسز طورمق قابل امکان توگلدر. رسول اکرم: من اراد الدنیا فعلیه بالعلم. دیمکی بو حقده بزکه کیلك بر حقیقتدر. عمرلك بر قانوندر. دیمك علم دینمزنك توب نیگزیدر. بو خصوصده بز اصحاب کرام رحمهم الله‌دن عبره‌تله‌نورکه تیشمز. آلر هر نه قدر ایسکی بر زمانده بولنسه‌لرده انسانیت جهتلدن بزدن فوق العاده زور بر آیرما برله آیرلمشلر ایدی. تون کون غیرت ایته‌رك کسب ایته‌لر ایدی. وتابقان مالارینی

(١) سورة کهف ٤٦ آیة.

دین وملت وعلم یولنه صرف اینه‌لر ایدی، قیامتکه قدر اثری قالا طورغان زور زور صدقهٔ جاریه‌لر قالدروب کیتدیلر.

محترم پیغمبر لردن عبرتله‌نه‌یك. آنلرده بیت اوز کسبلری برله ترکاك قیلدیلر. برتوقتاوسز علم اویرتدیلر مین پیغمبر دیب طورمادیلر. مونه بومحترم ذاتلرسوزلری برله‌ده، اشلری برله‌ده بزکه نمونهٔ امتثاللاردر. بو حقه آلار بتون خلقه نمونه بولدیلر. باراق اشلری خلقنی یاقترتوده بولدی. محترم جماعت! بزبوحقه کمچیلك قیلامزعلمکه وآکا یاردمکه توبه‌ن قاریمز. بوناچار عادتمزنی قالدرایق ایندی...!

محترم دولت ایه‌لری بایلرمز!

بایلقلرکزنك قدرینی بلمکز، اورننه صرف اینکز. بایلقلرکز برله غرورلانماکز حقنی ادا قیلمکز حقنی ادا قیلنماغان بایلقده شاداق یوقدر. عاقبت بر اوکنچدر. ملتمزنك ایلك محتاج بولغان ویاردمکه موصاغان اورنلری مکتب مدرسه‌لرمزدر. مکتب مدرسه‌لرمزکه ومسجدلرمز فائده‌سنه صرف ایتلرکه غیرت اینکز. زکاتلرکزنك ایلك اورنلی بیرلری مکتب مدرسه‌لرمزدر. وآنده‌ی شاکرد واوقتوچیلرمز بولوینی اونتماکز. علمسز نادان قومنك آزاغی ملاکت وندامتدر. شول ملاکتدن قوتقارا طورغان یول برگنه‌در. علمامزنك اجتهادی بایلرمزنك همتلری عواملرمزنك اخلاص وطرشلغیدر.

اصحاب کرام وآنلردن صوکك دنیاده همت برله طوروب کیتکان اسلام بالرمزدن عبرتله‌نه‌یك، آنلرنك بو کونکه قدر اسلام ملتی قاشنده بو قدربویوك شرف وعزت برله یشه‌ب کیلمکلری زینتلی ویالتراوقلی طورمشارنده یورت ویبرلرنده، کییم صالملرنده بولمی بلکه ملتمزکه قارشی چیکسز زور یاردملری، دین وملتمز اوچون طرشوارندندر. تون کون طرشدیلر ملتلرنیده ذره قدر اونتمادیلر. طورا طورغان اورنلرنده‌ی شهر وقریه‌لرده میلیونارچه وقفلر وصدقهٔ جاریه‌لر قالدردیلر. مکتب مدرسه ومسجدلریمی کتبخانه‌لرینی معمور ایتدیلر. مونه شرف ومه‌ککی اونوتدرمی طورغان فضیلتلری شولردر. مونه سزده اونوتماکز اوز وظیفه‌کزنی شرف وفضلت برله مه‌ککیکه تاریخده کوزه‌ل اسمکز قالسون دیسه‌کز، ملت، ودینمزنك حاجت اورنلرینه مال ودولتکزدن بر حصه چغارکز...!

بو قدر اسلام خلقی کوب ولایتلرده بو قدر آراکزده زور بایلرکز بار اورنده منتظم یتیمخانه‌لرکز، دارالعاجزینلرکز بولورغه کیرمك ایدی. زور، زور کتبخانه‌لرکز بولورغه تیش ایدی. حالبوکه بولر یوق بولو برله برابر کچکنه‌گنه مکتبلر کزنیده تربیه‌دن عاجز ذاتلر، تاسف که قارشی بزده‌در. بو کلشسز حالمی بتورکه لازمدر....

ای فقیرلر! الله‌نك تقدیری ایله سز فقیرلك حالنه دوچار بولغانسز ایکان، فقیر بولووكزغه خورلانماكز، خفالانماكز فقیرلرنك درجه‌لری بویوك بولووینی اونوتماكز. قیامتده حسابكز بیكل درجه‌كز بویوك بولاچقدر. بناءً علیه فقیرلككز دن بره‌وكه‌ده شكایت قیلماكز. فقیرلك خورلق توگلدر. دینمز فقیر بولسورغه قوشمی هر وكسب ایتمركه بویورادر. فقیر بولوغه یول یوقدر. ایندی بره‌ولر طرشنده طوغری كیلمی بو حالكه توشه قالسه صبر ایتو لازمدر. یوز صووكزنی توگوب بره‌ولركه صورارغه باروب یورمه‌كز. رسول اكرم: بره‌و صوراودن بر ایشك آچسه، الله آكا فقیرلكدن پیتمش ایشك آچار دیمشدر. ایمدی بره‌ولر یوز صووینی توگوب صوراب كیلسه، سز مال ایپه‌لری آنی رنجتمه‌كز حصو صیله بو كونگی خیرلی كونلرده یاردمده بولوكز.

محترم عسكر افندیلر! سز بوكون اوزكزنك مسجد وعبادتخانه‌كز حضورینه اخلاص و كوكلكزده تاشیغان محبت بوله حاضر بولدكز جناب الله سزكه سلامتلك بیروب، سلامت یوروب قایتوغه نصیب ئه‌یله‌یه....

بلكز، كه عسكریلك وظیفه‌سی بویوكدر. سز شول بویوك وظیفه‌نی ادا قیلمافه بزنك ملتمز طرفندن صایلانمش پهلوانلرسز. وطن ومسلمانلرنك عزت، ناموس وشوكتنی صاقلامق سزكه بوكله‌نمش در. آرتكزده میلیونلرچه دین قارنداشلركز سزنك بوله ماتمانادر. ملتمزنك بوز آقلق وآبرویله وشرفله سبب، سز سكز. ملتمزنك شرف وناموسنی سز صاقلیسز بناءً علیه سز بر وقتده حفالانماكز، سز اوز فائده‌كز اوچون یورمیسز، بلكه وطن، ملت، اوچون یوریسز بناءً علیه سزنك اسملركز عمركه اونوتلماس، عمركه سزنی ایندكولك بوله وطنداشلركز هم دینداشلركزده ذكر ایتهرلر. طنچلق، راحتلكده بولكز، كوكلكزنی بورچماكز. توفیق واستقامتدن آیرلماكز بر برگزكه ظلم، جبر وخیانتدن صاقلانكز. تورلی شهر وآوللردن جیلغانسز. سزده بیك زور عیب شول ایدی، كه آوللركزده بالالرنی اوقتولركز بیك ناچار ایدی. مونه حاضر كنه بویوك دنیا مدرسه‌سنده اوقدكز، كوردكز، كه دنیاده اوقغان تربیه‌لی خلقله یه‌شی ایكان. نادان تربیه‌سز خلقه دنیا تاردر. مونه شوندی عبرتلی قاراشكزنی آلوب قایتكز. نادان قالغان ایر وقز بالالركزنی اوقتورغه كوكلكزنی بركتوب قایتكز. شول نیت سزنی هر بر آورلقاردن قوتقاروب. جناب الله سزكه توفیق واستقامت بیروب سلامتلك بوله تكرار بو مبارك عیدلرنی وطنلركزغه قایتوب كورركه نصیب ئه‌یله‌سون. آمین.

محترم یه‌شلرمز! صاف چه‌چه‌لك كبك عزیز وقتلركزنی بوشقه اوتكارمه‌كز.

بلکه دین وملتمزگه فائده‌لی علوم برله تفسارگزنی بیزه‌گ‌ز ملتمز سزدن کوب نه‌رسه‌لر کوته. کیله‌چك ملتمزنك آغالری بولاچغگزنی اونوتماگز. دین وملتگزگه حقارت کوزی برله قاراماگز بلکه الوغ بر احترام برله قاراگز. یه‌شلك هوسی وقزوانق برله الوغلرغه ضرر لی تل اوزاتماگز. اوتکان زمانده یاراغان نه‌رسه‌لرنك بیك کوبسی زمان اوزگارو برله اوزگاره بارغانغه کوره، بلکه الوغلرنك سزگه کوره بیك اوك کیلشوب یتمه‌گان اورنلری‌ده بولور. سز هنوزده آنلرنی احترام اینگز. سزده بر زمان قارتایوب اوزگزدن یه‌ش بولغانلر طوغدن شوندی‌حالگه توشوگزنی اونوتماگز. توفیق، استقامتگزدن آیرلماگز. آتا ـ آنالرگزنی احترام اینگز. بر بر گزگه شفقتلی بولگز. ملتمزنك کیله‌چکده یه‌نه‌ده، بختلیرهك ایتوب یه‌شه‌تهطورغان قیمتلی کشیلر بولوب، ملت آغالری بولوب یتشرگه غیرت اینگز...!

محترم مسلمانلر، اهل وعیالگز برله کوزه‌ل کیچنگز آنلرنی کوزه‌ل تربیه اینگز. قرآن کریمه: یاایهاالذین آمنوا قوا انفسکم واهلیکم نارا وقودها الناس والحجاره.*) دیه‌در. خاتونارگز برله کورکام معامله‌ده بولگز نفقه وکسوه‌لرینی یتشه‌روب طورگز. بغیر حق آنلرنی رنجته‌گز، صوقماگز، سوکه‌گز تیشسزگه آیروب یبه‌ره‌گز.....!

برده طوروغه ممکن توکل ایکان دیر ونفقه‌لرندن محروم ایتوب خور قیلوب آیرلشماگز. شریعته‌زده آیرو دیگان نه‌رسه بولسه‌ده، ایك آفتق برچیکه کنه بولورغه تیشدر. بالالرگزنك معادتی کیله‌چکه کشی توسلی بولوب اوسولری خاتونارگز برله کوزه‌ل یه‌شه‌وگه قارات بولاچندر. شونی اونوتماگز. اوزگزنك هر قایوسنی تربیه اینوب اوسدروچیلر شولر ایدکنی خاطرگزدن چغارماگز.

ای مسلمانلر، آتا آنا گزنی الوغلاگز آنلرغه‌ای دییب‌ده ثه‌یتمه‌گز. دائما آنلرنی شادلاندروب طورگز. وفات بولسه‌لر، قبرلرینه باروب تز چوکوب دعا اوقوب روحلرینی شادلاندرگز. قارنده‌شلکدن گیسامه‌گز. خصوصیله فقیر قارنده‌شلرگزنك کوکللرینی تابارغه غیرت اینگز، آنلرنی رنجته‌گز.

کورشیلرگز تله‌سه نیندی بر ملتدن بولسه‌ده، آنلر برله کوزه‌ل طورگز. کورشیلك حقینك الوغ بولوینی اونوتماگز.

اوزگز آنلرنی حمایه‌سنده یه‌شه‌گان حکومتگزگه اطاعتلی بولگز وطنگزنك قدر و حرمتنی بلگز برهونیده تل و قولگز برله رنجته‌گز.

ای مسلمانلر، اوزگزنك هو عالمگه مسلمان بولوب گیلوگزگه شادلانگز، دیگزنك قدرینی بلگز. طاعت عبادتده بولنوب هر تورلی واقلقلردن: یالغانچیلق، مسکرات اچوه، زنا قیلوه، اوغرلاوه، یالغانغه شهادت بیروه، بر بر گزگه ظلم

---

١) سورة التحريم ٦ آية.

وخیانت ایتو، بوبرگزگه حسد قیلو، منافقلق قیلو، غیبت، افترا بهتان ایتو، آتا آناگزنی رنجتو، نماز روزه قالدرو کبائر کناهلردن صاقلانگز.....!

مسلمانلر دینلرنده ثابت چاقارنده بوتون جهانشه هم تارانالر ایدی. ملتیت و دولتلرنگ باشلقلری ایدیلر. دینلرنده یالقاوالق، غفلت اینه باشلاغاچقنه بو خور-لغلرغه توشه باشلادیلر. شونی توشنگز.....!

ای مسلمانلر! بو دنیاده هر قایوگزنگ عمرلری آز بولسده، ملتمز و خلقمز-نگ عمری اوزوندر. شونی اونوتماگز. گوزلریاش‌لر قالدررغه غیرت اینگز. هر قایومز یالغز باشمز اولارق تار قبرلرگه کروومزنی اونوتماگز. غرامات بیلد-اننه جیبلوب هر بر عمل و هرگتمزدن حساب بیره‌چکمزنی ایسگزده طوتگز.

عمر و وقتلرمز غایت قیمتلیدر، ثرمگه اوتکمزمه‌گز هر بر بوش اوتکان وقتلرمز دنیا و آخرت اوکنچیدر جماعت!

ومن یعص الله ورسوله ویتعد حدوده یدخله نارا خالدا فیها وله عذاب مهین (۱) کبی قورقنچلی و عیدلرگه اوچرامی یلکه و من یطع الله والرسول فاولئك مع-الذین انعم الله علیهم من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین وحسن اولئك رفیقا. (۲) آیتلرگی مطیعلرزمره سنلدن بولورغه غیرت و اجتهاد ایتهیك، الله نگ رحمتندن امید کیسمهیك. الله قرآن کریمنده قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لاتقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم (۳) دیه بو برادر.... معفیلری الخ.... مونه شولارنی اسمزه آلیب چن چندان الله‌ده قاینایق... الله هر قایومزه رحمت ایلیه.....

دعا:

ای آفندیلر! بو مبارك مجلسمزده قیلغان دعالرمز مقبول بولونده شبهه یوقدر. دورت بش ملئ قدر جیولغان، سز مؤمنلرنگ نچکارکان قلبلرندان طا-شیب چقغان آمین دیکان اخلاصلو یالوارولونگز عرش الهیکه اولاشوونه شك یوقدر.

شوئا کوره مین عاجز بر دعا اوقیمن سزلر آمین دیه قارشو آلرسزلر.

استعین بالله اول خالق لایزال معبود بر کمال جناب رب العالمین حضرتی، بوعید مبارك حرمتهچون جملهمزنگ معیشة وکون کورولرمزی ینکل وتوزك ایلهکای ایدی؟... آمین...! جملهمزنگ مع التصور قیلدقمز عمل وعبادهلرمزنی خصوصیله رمضان روزهلرمزی اوز فضایله قبول ایدرك جمله کناهلرمز وکه‌چیکلرمزنی عفو ایلهکای

---

۱) سورة النساء ۱٤ آیة ۲) سورة النساء ۲۹ آیة ۳) سورة الزمر ۳ نچی آیة.

ایدی آمین. حاکم ویول باشچیلرمزغه جناب الله انصاف وعدالت بیرب جمله‌مزه فقیر وفقرامزه یتیم ویتمه‌لرمزه فائده‌لو عمل وتدبیرلر میسر ایله‌کای ایدی، آمین.

فقیر وعاجزه‌لرمزه ضعیف یتیملرمزه جناب الله بوکونلر حرمتنه صبرلق ویرب هر تورلو یوللر برله مالارینی اصلاح ایله‌کای ایدی: آمین. بایلرمزه الله انصاف ویرب خیرلو کسبلر وبرکاة ویرب مالارینی دین وملتمز یولنه صرف ایتمرلك همت وغیرة نصیب ایله‌کای ایدی آمین!

یه‌ش اوسمر ظالملرمزه جناب الله همة وثبات توفیق واستقامت ویرب علوم نافعه میسر ایله‌کای ایدی! آمین!

یه‌شادقمز شهر وقریه‌لرنی هر تورلو آفت بلا وقضادان امین ایله‌کای ایدی آمین. هر تورلو آچلق وبا وطاعون وباشقه هر تورلو آغرتولردان امین ایله‌کای ایدی.

آنا آنالرمز ابی بابالرمز وپیر برله‌یکسان بولمش جمله دین قرنداشلرمزنك کناهلرین عفو ایتب سلامت بولغانلرمزغه خیرلو عمر وشاداقلی معیشتلر نصیب ایله‌کای ایدی.

بو مجلسمزنی مجلس رحمت وباعث مغفرة ایدمرك هر قایومزنك کونکللرمزده بولغان ایدکو مرادلرمزغه ایرشوکه وسیله ایله‌کای ایدی.

وبو کبك مبارك عبادة مجلسلرینی تکرار وتکرار کورکه ،ولی هر قایومزه میسر ایله‌کای ایدی.

جناب الله هر قایومزنك ایمان واعتقادلرمزنی یولداش ایتب توفیق واستقامت برله یشارکه نصیب ایله‌کای ایدی.

آزاق سوزلرمزنی اشهدان لا اله الا الله واشهدان محمدا عبده ورسوله کلمهٔ طیبهٔ مبارك سیله ختم ایتب ابدی رحمتنه واصل ایله‌کای ایدی آمین.

موندان صونك امام منبرندان توشب قرآن اوقیب دعا ایتار آیاق اوزره تورب عید فطر تمام بولدی جمله‌نکزی بو مبارك عید برله تبریك ایتمن ویه مجلسنی تمام ایتار.

عيد قربان قدمى.

١٩١٦ سنه سپتامبر ٢٤ نده واقع اولمش عيد شريف اضحى ده ايراد ايتدكمز خطبه ووعظينك خلاصه سى.

الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر والله الحمد. الحمد لله الذى جعل الكعبة قبلة للانام وفضل يوم الاضحية على سائر الايام وجعله عيد الجميع اهل الاسلام. الله اكبر الله اكبر الخ...

سبحان خالق النفوس والانفاس وكاشف الهموم والغموم والوساوس الذى جعل الكعبة البيت الحرام قياما للناس. الله اكبر الله اكبر الخ ..... احمده سبحانه وتعالى واشكره واتوب اليه من جميع الذنوب والاثام. اشهد ان لا اله الا الله الذى فضل دينا على سائر اديان الناس. واشهد ان محمدا عبده ورسوله المبعوث لكافة الناس

اللهم صل وسلم وبارك عليه وعلى آله واصحابه اجمعين سيما على الصديق والفاروق وذى النورين والمرتضى الذين فضلهم الله على الناس. اما بعد فيا عباد الله اعلموا ان يومكم هذا يوم العيد والتكبير والتسبيح والتحميد. فعظموا هذا اليوم بالتوبة والاحسان والانعام وذكر الله والتوحيد.

وان الله اوجب على اغنيائكم الاضحية اتفاقا للفقرا بقوله وانحر وامر خليله بذبح ولده الاشهر قال النبى صلى الله عليه وسلم عظموا ضحاياكم فانها على الصراط مطاياكم. اعوذ بالله من الشيطان الرجيم انا اعطيناك الكوثر فصل لربك وانحر ان شانئك هو الابتر رحم الله لى ولكم ولسائر المسلمين اجمعين انه هو الغفور الرحيم

خطبهٔ ثانيه معروفدر.

قصقاچه عيد فطر خطبه سنه موافق بر خطبه ايراد ايدرك خطيب اما بعد ديه وعظه شروع ايتمز. اما بعد فيا عباد الله! قال النبى صلى الله عليه وسلم: من صلى العيد ونحر يقول الله يا عبدى قد رضيت واعطيت لك فى الجنة مالا عين رائت ولا اذن سمعت، ومن قد ولم ينحر فليس منا. معنى سى: بر ولر عيد شريف نمازينى ادا قيلوبده قربان چالسه الله تبارك وتعالى اول بنده كه ايتورمكه: اى منم قلم! سندان مين راضيمن قولاق اشتمكان كوزلر كورمكان يعنى دنياده مثلى بولمغان بيوك اجرلرنى مين سيكا جنته بيوردم. كمده كم قادر بولوبده بو واجبنى ادا قيلمازسه اول من بزم امتمزدن توكلدر ديمك، بولا.

كورمسز محترم مسلمانلر عيد شريفه نمازنى اوقوبده بوكون خدا طرفندن قوشلمش بو كوزل صدقه نى يرينه يتكرمسكز سزه چوكسز اجر وثواب ويرله چكدر. يرينه يتكرمسكز اوكنچدر. شوكا كوره بوكوزل عبادتنى ادا قيلورغه بوكون غيرة ايتمسز جماعت! قرآن كريمه الله تعالى انا اعطيناك الكوثر فصل لربك وانحر،

دیه بیوره‌در. بو آیت کریمه‌دن کورنه‌که: بو عبادت بزلره الله‌نك ویردکی چیکسز بیوك نعمتلرینك بر شکرانه‌سیدر.

الله‌نك سزه ویردکی نعمتلدن سلامت بدن‌نك شکرانه‌سی نماز بولسه مالدر. کزنك بو کونکی شکرانه‌سی قربانلدر.

شوئی کوره‌ده غفلت اینمیك جماعت! الله‌نك امرینه بوی ـ صونارق بو مبارك عبادتلرینی یرینه یتکریك! دیمك بو کون‌نك ایشك زور عملندن قربانلدر. قربان مالدرکزنك ایشك صاف و پاك بولغانندن بولسون. آیاقلی مالکزنك تماما سلامت بولغانندن بولسون. قوی بولسه بر یاشلی صغر بولسه ۲ یاشی تولغان بولو لازمدر. صوقر ـ آقصاق، قویرقسز وآرتق یاق مالکزنی چالماکز.

بر کشیدن بر قوی یاخود کچه یدی کشیدن حساب ایتوب بر صغر یاخود دوه چالورسز.....

قربانلك وقتی عید نمازندن صوك ایام تشریقلك اوچنچی کونه قدردر. شول اوچ کونده چالمق درستدر.

موندن صوك قربانلدن کیتمه‌س جماعت! شونی اونوتمایسز. قربان مالدرکزنك زکات کبك بر صدقه‌سیدر. الله‌تعالی موننی سزه واجب قیلمدی. تیره‌کزده‌کی فقیر، مسکین، یتیملرکزه یاردم اوچون قربانلرکزنك ایتمدن اقل اوچندن برسینی شولارغه خصوصیله یاقین قرنداشلرکزه صرف ایتمسز. بایلرنی ودوستلرکزنی بوندن آشاتمق وقوناق قیلمق‌ده درستدر. صبی بالالرکزنك مالاری بولسه یعنی آنلرده بای بولسه آنلردنده قربان تیوش اولویمی ایسکزدن چغارماکز جماعت!

شونی بلکزکه افندیلر! بو کونده بر یوزنده‌کی اهل ایمان بو عبادتنی ادا قیلوب جمله فقیر ومسکینلریمی شادلاندردیلر. سزلرده شول یوز میلیونلرچه مسلمانلر زمره‌سندن‌سز! سزلرده شول قرنداشلرکزدن ایرلمایسز تانیکه قیامت کونده برکه‌برکه الله حضورینه آق یوز صاف قلب برله حاضر بولورسز! بوکونه بر یوزی جمله مسلمانلری شاد اولارق بر برینه احسان وانعام ایتوکه آشقدیلر. بای وفقیر، الوغ وکچوك، بیوك وتوبه‌دن آدملر بر تیکز اولارق بو کون‌نك شادلغنی کوره‌لر. بو کون بتون اهل ایمان کونکللرنده‌کی ایمان حسی برله نچکه‌روب اوتکان گناهلرندن اوکنب صافلانب پاکله‌نب قالدیلر. ایندکو کونکل ایندکو نیت برله قورال‌لاندیلر. بو کون یوزمکارچه اهل ایمان، اسلام‌لرنك دینی مرکزی بولغان کعبة‌الله تیره‌سنه اجتماع ایدرمك قلبلرنده‌کی تلاك وحاجتلرینی اخلاص ومحبتلرینی اظهار ایتدیلر. دینی محبتلرندن تاشب چقمش تکبیر وتهلیل آوازلریله عرش الهینی یانکراتدیلر. بو کون بر یوزلکی هر بر مسجد حضورنه مسلمانلر

احترام ایله عید شریف مبارك نمازینی اداء ایدرك چیكسز بیوك اجر وثوابلر ایرشدیلر!

بو كون الله اكبر طاوشلری بتون عالم طبیعتنی قابلادی هر بر نرسده روحانیت وقدسیت غلبه ایدرك عظمة وقدرت الهیه بو توبهن عالم طبیعت گدده عكس ایتدی.....!

بوكون جمله اهل ایمان اوزلرندن اوّل بولوب كیچمش مؤمنلرنك قبرلرینی زیارت ایدرك آخر كونلرینی وقبر دهشتلرینی ایسارینه توشروب آزده بولسه دنیانك عاقبتی قایه بارهجقنی توشنب عبرتله‌ندیلر. بوكون جمله مؤمنلر قولندان كیلدگان قدر ایندكو عملرده بولورغه غیرت ایتدیلر.

شوكا كوره‌ده ای مسلمانلر جماعتی! سزلر بو كونكه ایرشوكز برله بخشلیسز! بوكونكی كورو برله سعودسز! بو كونده سلامت بولوكز برله سزلر غایت درجده بیوك وزور فرصتده‌سز! سزلرنك آرقاداشلرگزدن ایندی بیك كوبسی قایسی میدان محاربده ـ قایسی موندده بولغانی حالده مزدان عمرلك گه آیرلدیلر. آخرة یورتنه سفر ایتدیلر. اوتكان یلده‌كی عیدلرده شادلانه‌ده بو مبارك عبادت مجلسنده بولغانلرگزدن بایاغگز بوكون یوقلر ـ توفراق آستنده‌لر جماعت! اوزاقده اوتكارمی بزلرده بو مجلسارده حاضر جماعت آنلر بارغان اورنغه باره‌جغمزنی اونوتمایق.

فقط شونی توشینكزكه: بزلر هر قایومز شویله بولساقده ملتمز منگاولكدر. قیامت كه قدر ملتمز یه‌شایه‌جكدر.

مونه شول عمومی و اجتماعی ملی حیاتمز بقای توكانمه‌ی دوام ایده‌جكدر. بناء علیه بز مسلمانلرنك برنچی وظیفه لرندن شول كوزل حیاتمز ایچون یه‌شه‌ونی اوزمزه ادبال ومقصد ایتودر. بزلر هر قایومزنك ایلك زور بورچمز جماعت شونده‌در. بزلر امتنك امة مجتمعه بولوب یه‌شه‌ویمی اوزمزكه بورچ ایتب آلمغانده اشلرمزنك كوزل بولمایه‌جغی طبیعی‌در. امة بولوب یه‌شه‌و همده كوزل بر امتنك فائده‌لو اعضاسی بولوب یه‌شه‌و اوچون بزم اوستمزه زور ایكی تورلی وظیفه یوكله‌نه‌در. بو سی اوز اوستمزه فرض بولغان اوزمز ایچون كیره‌كلی بولغان عملرنی یرینه یتكروودر. ایكنچی ایسه جماعت و امة گه كیره‌كلو بولغان عملنی ییرینه یتكروودر. مونه شول ایكی وظیفه‌نی گوزل ادا قیلساق هم اوزمز هم ملتمز بحالی بولاچقدر. مونه مین عاجز بو ساعت غایت تصفه‌لق برله گنه وظیفه‌لرمز حقنده برنیچه گنه سوز ایتب مجلسنی تمام ایدرمز جماعت!

(مین اوشانه‌ن گه‌ز انشاء اه حزلر یلنه بوگنه مرتبه كیلگان بو مبارك

مجلسده فقیرکه مساعده ویررسز طلارغه یالقمازسز دیه. عفو ایتهسز مین برنیچه سوز ایتمای قالورغه وجدانم مساعده قیلمایدر. چونکه یلنه برگنه کره بو مقام عالینی زیارت ایتوچیلرگز شهرسز مونده کوبدر.) افندیلر! الله تبارك وتعالی قرآننده بیورهدر.

(سورهٔ آل عمرانده ۱۱۰ آیتده): کنتم خیر امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر ..... دیه معنیسی آلغ کورنه که جماعت بیر یوزینه ملك لرچه یللردن بیرلو کیلب کچمش وامهلرنك ایلك بیوکی، وایلك ایزکوسی واخرکیسی شبهه یوق که محمد عم نك امتیدر. بو امت شو قدر مقدس برامتدر که بو امت کبك برامتده کیلمامش هم کیلمهیهچك. بوامتنك خیر وایذکو بولوی هر قایوسی دینلری واخلاق حسنهلری سایهسنده در. یوقسه عرب، تورك، تاتار، فارسی بولولری برله توکلدر. بو امتنك کوزل بر امت بولوی حقیقت تاریخیه ایله ثابت بر امردر. بیك آز بر عصرده فوق العاده یاندریم تیزلیکله بو دین مبین اسلام شرق وغرب که تارالدی. یتون جهان یوزینه نورینی صاچدی. میلیونلرچه بختسزلك، وحشه، جهالته، غفلته، انسانیت سزلکده ایزلگان قومارنی دنیانك برنچی مدنی قوملری زمرهسنه کرتدی. بونلار آراسنده دین اخلاق، علم، معرفت، مدنیت حقیقیه، اجتهاد ثبات، غیرت، متانت، بربرسنه شفقت مرحمت، حسابسز بایلقلر، ملی دینی مؤسسهلر میدان آلدی. آدملرنك فکرینه کیلمهگان عجیب اشارنی بالفعل میدانه قویدیلر. آرالرندن هر تورلی بوزقاقلر، یالقاولق، غفلت، فقیرلكلر کبی یارامازفعللر تمام کوتهرلدی. هر بر مؤمن شوشیندی منتظم برامت وملتنك فائدهلو بر اعضاسی بولوب اوریلدی.

امتنی یهشهتو اوچون کیرهکلی هر بر وظیفه تقسیم الاعمال قاعدهسنجه بولندی. هربر فردامت اوز اشلرنده کنه بولندیلر. بزده کی کبك هر قایوسی هم سیاسی هم عالم، هم نقش هم قاضی هم ئله کملر بولمادیلر. عوام عوام اورننده خواصی اوز اشارندهلر ایدی. بوکوزل حال برنیچه یوزلرچه یللر دوام ایتدی فقط تائسف که شیطانلق، حسدکبرکبك، آسدن اشلاوچی انسانیت دشمانلری بونلر آراسینه کروب اوز فعلنی بیرینه یتکروکه توتلب بو کونکی تاسفلی فاجعهلی حالمز میدانه کیلدی...!

ایمدی محترم مسلمانلر! بانکز که قولاکزده قران کریم یار. ذره قدرده اوزکارماکان هم شریعت محمدیه بار سزلرده مؤمنلوسز، سزلرده اونکان شرکتلو وعزتلو بر بیوك ملتنك بالالریسز! سزلرده لازم بر وظیفهدر که! دینکز قوشقان امولرینی بیرنه یتکروب صاف وچن مؤمنلر بولورغه غیرت قیلماق، اجتهاد

ایتمك. مونك اوچون هر قایوسز، جماعت اولا ایمان واعتقادارمزنی توزاتمه‌یك! الله‌نك برلك وبارلغنی انبیاء عظامنك كاتردكی دین‌لرنك حق بولوینی ملائكه وآخرة كونینك حق بولوینی وهر بر اشنك الله‌نك تقدیریله‌كنه اشله‌نه ایمان كتیرمكمز كه بركتیمك...!

اوز اوستمزه لازم وفرض، بزلرنی هر بر تورلی بوزقلق‌لردن صاقلای تورغان بش وقت نمازلرمزنی وقتارنده ادا قیلایق. جمعه وعیدلر نمازلرمزده حاضر اولارق دنیا وآخرتمزه فائده‌لو سوزلرنی اشتورگه غیرت قیلایق! بونارنی ادا قیلغان‌مزلر خدانك ایتگی یاقن بنده‌لرندن بولاچغنی اونوتمایق ان الصلوة تنهی عن الفحشاء والمنكر والذكر الله اكبر آیت كریمه‌سنی اسمزه توشره‌یك. ینه بو عبادت‌مز برله خدانك بزلره چیكسز زور نعمتلدن تن سلامت لكینك شكرانه‌سن بیرینه‌یتكریك..!

یانه بركنه مرتبه كیله تورغان مبارك رمضان روزه‌سنی ادا ایتایك! روزه قالدرو قدر احمقلق یوقدر روزه قالدرو قدر جبنلك یوقدر. یانه بركنه آی كیله تورغان بو مبارك عبادتنی قالدرساق قیامت‌نك اوزون واسسی كونلرنده الله حضورینه نه یوزمز برله بارومز جماعت! یاایها الذین آمنو اكتبت علیكم الصیام كما كتب علی الذین من قبلكم لعلكم تتقون ایاما معدودات .... سوره بقره‌ده. آیت ۱۸۳ نچی كریمه‌سنی اسمزه توشره‌یك. بایلرمز یوللرامین وفقلرده‌عمرنك بر كره‌كنه فرض بولغان حج عبادت مزیده ادا ایدركه غیرت قیلایق بوعمل فرض برعملدر. مونی قالدرمق اسلامنك بر باغانا وتره‌كنی بیرو دیماكدر.

ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه[1] سبیلا الخ. بوكون جماعت! كعبة‌الله طرفنده كوكلرنی یاكراتمه‌چق قدر كوب الله اكبر صداء لرنی كوزكز برله كورب قولاقلركز برله اشدركه غیرت وتصدیلب ونیت قیلوب قویكز. جناب الله هر قایوسزه بو مبارك اسلامنك قویاشندن ایتك برنچی نوری توشكاة وپیغمبر-مزنك قبرلری ومبارك آیاق باصقان اورنلرینی، و رسول اكرمنك عبادت قیلغان اورنلرینی كوزمز برله كوروشرفنه ایرشدرسون ایدی.؟ سكره خلقمزنك منتظم معیشیتی همه اوقو اوقتو اشله‌رمزنك ایتك بیوك یاردمچیسی، فقیر فقراء مزنكلر. كشی بولوب یه‌شه‌ینه ایتك زور سیلردن بواغان زكوتارمزنی شرعتمز قوشقان روشچه اورنلرینه صرف ایتمركه طرشایق جماعت!

الله‌نك بو فرضنی بزكه مشروغ ایتووندن مقصدی: قران كریمده‌كی كوستره‌لمش ایتك محتاج اورنلرندن بدی تورلی اورننی تامین قیلمق در.

مالسز تورو ممكن توكل بر عصرده یه‌شه‌ی‌ز جماعت. بر یوزنده‌گی بارچه

---

1) آل عمران ۹۷ آیة.

آدملرنك بو قدر زور فداكاراق ايله طرشولرينى قاراماق بارده مسال آرتلدن ايدكن اونوتماغز.!

شرعيزده‌ده كسب وحركت قيلمق فرضلرنك الوغلندلر بو حقده آيات واحاديث كريمه غايت كوبدر كه مين ايندى آنى تفصيلا جمع‌لرده ذكر ايتمش ايدم بو اورنده بارى شونيغنه ايته‌من كه: رسول اكرم كندسى واصحاب كرام حضرتلرى هر قايوسى ديورلك كسب ايتوب تابيب اوزلرينى تربيه ايتديلر. آرالرنده زور، زور ميليونيرلر ظاهر بولدى.

آنلردن صونك زمانلرده‌ده اسلام عالمى بوحقده باشقه‌اردن آلده بولوب كيلديلر. مونه جماعت بزلر كه شول‌عبرتلريته‌سه كيرك بزلرنك وظيفه‌لرزنك برسى بو حقده غيرت واجتهاد قيلمق‌در. صوكره حلال كوچ‌بره تابدقه‌زنك اغلى قرقدان برسنى كنه بولسده دين‌وملتدز بولنه صرق ايسركه تيوش‌در. اصحاب كرام محتاج وكيره‌ك وقتلرده توكل قرقدن برسى حتى بتون مال ودولتلرينى صرف ايتوب بتروارى ـ تاريخ بوله ثابت برحقيقتدر.

شول سببلى آنلر دين مبين اسلامنى بتون جهان يوزينه تارانتورغه موفق بولديلر.

تكرار ايته‌من كه: محترم بايلرمز بو كوزه‌ل اشنى هر وقت ميدانه قويوغه غيرت ايدكز حلال مال تابوكزده كيره‌ك اورنلره صرف ايدكز. اوزكزدن صونك عملكز بتار مكر شوندى كرزه‌ل اشلركز عمرلك اوزكزه فايده‌سى تيه‌چك صدقة جاريه‌كز بولوب قالورلر.

خصوصيله اوقو اوقتو يورتلرينى هر وقت معمور توتكز مالكزى كيره‌كسز ولزومسز اورنلره صرف ايتوب اسراف قيلماغز اسراف ايتلمش مال عمرلك بر اوكنچلدر جماعت! ان الله لا يحب المسرفين. بزلر ايندى بيك زور دولتلرمزنى يوق اورنلره‌صرف ايتب قولمزدان اچقندردق ايسا بزسه‌سابسز دولتلرمزدان يازدق.

بابالرمز بوكونه قدر ميليونارچه واردات بيره تورغان وقفلر قالدرغانى حالده بزلر توكل آنلر كبك بولوبلكه آنلرنك قالدردقى دولتلرنى محو ايته‌رك سببلر ايتدك.....!

بو فاجعه‌لر هر قايوسى ناداناق بلالريدر. علمسز يه‌شه‌رگه ممكن بولمغان بر عصرده سز شونگا كوره‌ده بايلرنك يارديمى علمانك اجتهادى عوام سزنك اخلاصى سايه‌سنده‌گنه يه‌شه‌رمز جماعت شونى بلكز.! اى فقيرلك كه دوشكان قرنلره‌دش لر! روحكزنى توشرمه‌كز فقيرلك خورلتى توكل. فقير بولدق ديه بروكه‌شكايت قيلماغز

الله بروکده فقیر بولو برله بیورمایدر. فقیرلك نادانلق وغفلتدن کیلمش وقتلی برخسته‌در. موندہ سزکنه عیبلی توکل سزلرنی تربیه ایتمش آنـا آنالر وبابالرکز عیبلیدر. قیامت کونندہ سزلرنك درجه‌لرکز پیوکدر. حسابکز ینگلدر. شوکا کوره صبرلی وتوزملـکدن آیرلماکز. کشیلرنك مالـلرینه کوز تکمه‌کز طـرشوب کندکز دولت تابارغه غیرت ایدکز.

بزمولرنك ایشکی توبنه بـاروب یوز صووکزنی تـوکمه‌کز: بو یمان حالدن شرع قوشقان یولار برله قوتلاورغه غیرت اجتهاد ایدکز ....! رسول الله کفدسیه آیارچه یلارچه فقیرلك کوروب یشه‌کان وقتلری بـولا ایـدی. اصحاب کرامدن چکسز فقیر صحابه‌لر بـار ایدی شوکله برابر عفت ناموس‌لری جهانـدن کیك غیدی. همه‌وصبرلق‌لری طاغلاردن عالی ایدی. اسلامیة که قیلدقی اش‌لری بتونسی بزکه حیرت بولورلق بر حالده ایدی.

ای محترم شاکردلر! سزلر ملتمزنك صایلانمش قایماقلری سز. سزلردن توکل آتا آنالرکز غنه بلـکه بارمزده کوزمـل خدمه‌لو ایندکو همه‌لولر بولوب یتشوکزی مید ایته‌ز! چونکه سزنك زمانکزده بوقدر کوزمـل اوقولر اوقتولـر، کوزمـل مدرسه‌لر میدان آلـدی. بوقدر آز بـر زمانده دنیا وآخرتکزه فایده‌لو چیکسز کوب علـم آلوب چغه‌سز. یکرمنچی عصرنك عجائبی اچنده یوزمـز سزدن اول ولـوب کچمش طاابارده بـر بخت یوق، بر تربیه ونظام، بوتعلیمات یوق ایدی. هاً علیه قدرینی بایب ساچك وقتلرکزی بوشقه اسراف قیلماغز! بالالر! آلدکزده‌کی زمانده آراکزده تارالمش نادانلق وآنك یاوز بالالری ایله فداکارانه کورمکز، توفیق واستقامت واداب واخلاق اسلامیه‌دان آیرلماغز. مسلمان اوغلی مسلمان اولارق حیشت میدانغه چیکز.....!

ای تربیه‌چی محترم معلم‌لر، آتا وآنالر! ملـت وخلق وطن‌مز سزلردن توکل کـه فقط جسمانیغنه اوسمش بالالر بلـکه روحلریده آدم رتلی بولـوب تربیه ایتمش بالالر اوسدروب تابشروکزی کوته. کیله‌چکده‌کی حیات مزنك بتون سعادتـی وبختی سزنك اجتهادکز، سزنك غیرتکز، سزنك توغری و دورست بولغان بر یول توتوکز سایه‌سنده‌غنه میدانه کیله‌چکدر. بالالرنك بتون تقدیرلری سزنـك کورکانم تدبیرکزه وبزامش ایدکنی ذره قدرده اونوتماغز.

(ولاتقتلوا اولادکم خشیة املاق) ایة کریمه‌نی ایسکزدن چغارماکز. اوزکزنك بالا وقتنده‌کی صاف ساچك وقتکزنك بوشقه اوتوندن بو کون نه قدر اوکنچلرکز نه قدر جایسز اغلارکز، نه قدر آغرانغلار کوروب کوب تجربه‌کز آرقاسنده کشف

ایندکیکز حقیقتنی ایندی بالالرکزه تکرارلاماکز، یعنی اوزکز نه قدر اوقوماودن ضرر کورو کزنی بلدکز بالالرکزده شونی کورمه‌سونلر ایدی جماعت!

بوکونکی آغراق و فقیرلك، وجایسزلق لرمزتارالوب بتومزنادانلق دن ایدی بالاوقته تربیهٔ مستقیمه کورمکانلکدن ایدی بالالرمزنی ایندی شولای ایتمه‌سکه غیرت ایه‌لم...! شرعمز علم وتربیه‌نی ایلکی زور عبادتلردن صانی. بر مرتبه درس اوقوب اوتورو للرچه عبادتاردن آرتق بولوینی اثبات ایته شونی اونوتمایق جماعت! اشلك باشیه اورتهسیده آغریده عامدر باشقه بر نرسه‌ده توکل!

شوکا کوره‌ده شرعمز بو حقده غایت درجه‌ده بیوك اجتهاد برله بیوره‌در. کوچ ومالالرمزی بو اورندهن قزغانماسقه قوشه‌در.

ای محترم مسلمانلار! آتا آنالرکزنی احترام ایدکز آنلرنك خاطرلرنی صلدر ماکز ترك بولسه‌لر. آنلرنی کوزه‌ل تربیه ایدکز! وفات بولسه‌لر قبرلرینی زیارت ایدکز، روحلرینی شادلاندرغز. بلکز که آنلرده سزنك کبك بر بالالر ایدی. بو کون سزه آتا آنا بولدیلر. سزلرده عمرکز بولسه شولار کبك بو بیوك وظیفه‌نی یوکلارسز. شول وقتده آتا آنالق وظیفه‌سی نه قدر بیوك بولوینی توشنورسز بالالرکزدن اوزکزی احترام ایتدیرکه همت ایدکز. آنلرنك درجه‌اری خصوصا سزنك منك لرچه زحمتلرکزی کوتارکان آنالرکزنك حقی غایت درجه الوغدر. هر بر ملت ودینه آتا آنالرغه رعایه فرض ایدامشدر.

ای مسلمانلر! اوزکزنك پشه‌کان وطنکك حرمة وقدرینی بلکز وطن وحکومتکزکه اطاعت‌ده بولکز.

خصوصا بو کون قرنداش وطنداشلرکزدن، میلیونلرچه قهرمانلر وطن ایچون میدان محاربه‌ده جان بیره‌لر شولرنك بالالرینی واوزلرینی خاطرکزدن چغارماکز اوزکزنك مونده سلامت یاتوکزنك شکرانه‌سنی اداء ایدکز. هر بر لازاریت‌لرده آه اوروپ یاته تورغان دین قرنداشلرکزنی اقل بوکونکنه بولسه‌ده اونوتماکز! مین شوکا تعجب ایته‌من: نه ایچون ـ أفندیلر! برکزده بو بی‌چاره‌لرنك حاللرینه دقت‌کزی صالمیسز؟ آنلر بیت سزنك غیرت وناموسکزنی صاقلار اوچون بو حاللره دوچار بولدیلر. بیکره‌کده مصاریفی آزغنه بولغان کتابلر وتورلی کوزه‌ل رساله‌لر جیوب آنلرنك کوکللرینی تاپکز! بر املاردنغنه کوتمایك جماعت! هر قایومز قدرالحال بونلره اوزمزنك شولار کبك بولوومزی اویلاب قاراب عبرتله‌نه‌یك‌ده یاردم ایتایك افندیلر!

ای محترم عسکر افندیلر وخرمتلو مجروح دوشمش عسکری قهرمانلر! طنج بولوکزکه ملت سزنی اونوتماز وطنداشلرکز سزنك حالکی غایت درجه توشنه‌در.

سزلر خلقمز طرفندن صایلانمش یاش بر قهرمانلرمز وطن اوغرنده مال ودولتنی بالاچاغالرکزنی براقب بیللرکزنی باغلاب بو خدمتگه حاضر بولدیکز. سزنلکی بالالرکز جماعتلرکز باردر، آتا آنالرکز یورط بیرلرکز باردر. بو کون سزنی آنلر کوزیه‌شلریله صاغه‌شلاردر. سزلرده هم آنلرنی کورمکزک یلب یورمکلر کز اوزلیب کیتمشدر...!

لکن أفندیلر! شونی بلکزکه بو بر وقتلی حالدر. بو وقتلی حالتی کورمه‌کانه بزلره یه‌ده آغرراق حاللر کیلمك احتمال ایدی. شونك اوچون‌ده خدمت‌کزده مقید بولکز واقلانماغز!

توفیق استقامت کزدن آیرلماغز! خدانك تقدیریله بر کوزل کونلر بولورکه سزلردن اوزکزنك کینك وطنکزه قایتوب راحت راحت معیشت ایتهرسز شونی اونوتماغز! کیله‌چکه یاقتی کونلرنی کورواوچون بوکونکی آغراقلره چداونکز لازمدر.

حکومتمز وطنداشلرمز وملتمز سزنك برله عمرکه ماقتانه‌چق‌در. دیمك سزلر اوزکز اوچون توکل بلکه وطن وظیفه‌سی نامنه خدمت ایله‌سز خیر الناس من ینفع الناس غه کره‌سز بالالر. وطن وخلق سزدن شونی کوته‌در.

تنبیه: بو عسکرلرکه خطابنی املار موندن صوك قالدروب اوقورلر. چونکه بو بر دقتلی سوزلر در. خدما صفا دع ماکدر...!

ای محترم مسلمانلر! بو دنیادن کوچب یالکز باشکزنك تارغنه قبرکه کرب قاله‌چغکزی اونوتماغز! هر قایومزنك ازاق یورطمز شونده‌در. فقط بزم روحمزه یاردم وشادلق بیرکان برنرسه‌یارکه: اولده منکو بتمه‌ی طورغان ملتمز اوچون کوزل آثار وفائده بره‌ازلره، قیامته قدر باروب تورمه‌چق ثوابلی اشلر عمللر قالدرورغه غیرت ایته‌لم. شونی خاطرکزده تونکز جماعت!

ای محترم مسلمانلر وفات اولدقدن صوك خدا حضوریته باروب بتون قیلمش اشلرمزدن حساب بیرومزیده ایسمزدن چغارمایق! شوکا کوره‌ده دنیا هر بر اشمزی عقل وشرعمز توشقان یول برله اداء ایده‌رکه غیرت همة ایدیك جماعت!

اوزنکزنك مؤمن بولیب دنیادنه کیلوکزکه شادلانکز!

بلنکزکه! اسلامیت کبزیت احمردنده قدرلو بیوك الهی بر نعمتدر.

اسلامیت سزلرنك روحلارکزنی صاقلادی. ایندی سزلر طشلرنکزنیده صاقلاغز! کیوم صالملرنکز پاك، تمیز بولسون. باشقه ملتلردن اوزنکزنی تحقیر ایتدرمك حالده یورتمانکز...!

عائله‌لرنکز برله کوزل کچنکز! عائله‌لرنکز الله طرافندن سزکه امانة اولهرقه بیریلمشدر. الله‌نك امانتینه خیانتدن صاقلانکز. کورشیلرنکز برله کوزل

يەشەكز! هر نوع بوزقلقلردن يراق بوليب هر نوع خيرات يولنه كررگه غيرة اينكز! بر وقتده واقلانماكز دينى صافلغنكزدن آيرلماكز.....!

شول وقتده‌غنه بزلر خدانك ومن يطع الله والرسول فاولئك مع الذين انعم الله عليهم من النبين والصديقين والشهدأو الصالحين وحسن اولئيك رفيقا آيت كريمه‌سنده‌كى مطيع لردن بولوب (يعنى‌سنى امام ايتور) ومن يعص الله ورسوله ويتعد حدوده يدخله‌نارا خالداً فيها وله عذاب مهين آيت كريمه‌سنده‌كى وعيددن يراق بولورمز والسلام على من اتبع الهدى دعا عام:

بو اورنده وعظدان صونكى اوتكان عيده‌كى طرزده بر دعاء ايتب تمام ايتلور. صونكره قرآن اوقيليب مجلسنى تمام ايتلور.

تبريكلر...!

صوك.

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

...چی امام و معلم، هر بر ضور
...دیوش بر رساله‌در. هر نسخه‌سی ایکی‌صوم
...ب آلوچیلارغه مخصوص تنزیل بولاچق. صاتیلادر
...زنی اوزنده همده اوفاده کریمف‌لر دخیده ورثهٔ حسینیه چولپان وادبیات
کتبخانه‌لرنده.

رساله‌نك مندرجه‌سی:

خطابت و خطبه‌نك معنی‌سی، قیمت و اهمیتی. خطابت‌نك اجمالی تاریخی. یونانلیلر، رومالیلرده خطابت. آلارنك مشهور خطیبلری. عربلرده خطابت و مشهور خطیبلری. صوك عصرلرده خطابت. سیاسی خطبه‌لر. مسلمانلرده‌غی حال. خطبه‌نك تورلو نوعلری. دینی. سیاسی، حکمه‌وی خطبه‌لر. خطیب اوچون مهم شرطلر. تعلم و آنی اصلاح و تربیه. طاوش، طاوشنك تورلری. طاوشنی توزه‌تو و آرتدرو یوللری. طاماق اعضاسی. بوروون اوبکه. طاوشنی مقامنه مناسب ایی توب استعمال یوللری. سوزنك طونلری. وقت خطابتده اعضالرنی طوته بلو. خطیبنك ظاهری کورنشی. اخلاق و طبیعتی. هر خطیب اوچون رعایه‌سی لازم اون ایکی تورلو قاعده‌لر و آنی علاوه. خطیبنك مخاطبلر برله مذاکره و محاصا حبه آدابلری. و خطابت‌نك مهم شرطلرندن سویلانه‌چك خطبه‌نی ایسده طوته بلو. قوه حافظه‌نی ترقی ایتدرو یوللری.

بو حقده یدی تورلو اساس. علاقهٔ تذکر و تخطرلر. قوه حافظه‌نی بالا وقتده ذوق تربیه‌نك لزومی. بوحقده مشهور ذاتلردن برایکی‌سی. خطبه‌لرنی آلدن پلانن حاضرلاو یوللری. سویله‌نه‌چك خطبه‌لرنی حفظ وضبط اوچون یوللر، دینی وعظلرنك معنی‌سی، شرعده تونقان اورنلری. وعظنك فرضلغی، بو حقده شرعی دلیللر. وعظ ودینی خطبه‌لرنك موضوعلری. دینی وعظلرنك فهرستی وآنی ترتیبنك لزومی. برنچی وعظ حقنده موضوعلر ۲-۳-٤ نچی وعظلرنك پلانلری ومندرجه‌لری.

خطابت درسلرینك ۲ - قسمی (وعظلر قسمی) همده مسجده سویله‌نه‌چك وعظلرمزنك ۳-٤-٥-٦-٧-٨ نچی جزءلریه‌اوزاقلامی باصلاچق‌در. بهالری وقتنده بلدریلور. ایكی برنچی اوله‌رق باصلاچق جزءلرندن حریت دورنده اوفاده برنچی مسجده سویله‌نمش وعظلرمز برله خطابة اصوللرینك ۲ نچی جزءی بولسه کیره‌لك.

بولارغه باشقه اثرلرمزدن روح حقنده فلسفهٔ جدیده واسلامیتكه بر نظر عام هیئت تاریخچه‌سی. حفظصحت قاعده‌لری. مهك اورلغی اسمنده‌کی رساله‌لرمز کتابچیلرده صاتیله‌در.

آدریس

г. Уфа, Ахуну Абызгильдину Воскресинская 42. Телефон: 553.